

GEBRs. LANGEMEIJER

LEEUWARDEN

Auteur: Sake Meindersma 2021

Met de expositie **Hollandgänger**, over Hannekemaaiers en Lapkepoepen besteedde het Fries Landbouwmuseum samen met Tresoar, Historischcentum Leeuwarden en het Emslandmuseum in Lingen de afgelopen herfst aandacht aan de arbeidsmigratie vanuit Emsland naar Friesland.

Van Mettingen naar Friesland.

Die arbeidsmigratie, vooral uit het graafschap Lingen, was niet toevallig. In de zestiende eeuw behoorde het graafschap evenals de Nederlanden aan Spanje. Aan het einde van die eeuw raakte het net als de Nederlanden betrokken in een oorlog met Spanje.

In 1633 kwam het, nadat de Spanjaarden in 1627 uit het graafschap vertrokken waren in bezit van Frederik Hendrik van Oranje-Nassau. In 1648, bij de Vrede van Münster kwam het onder het gezag van Oranje-Nassau.

Na het overlijden van stadhouder Willem III in 1702 wordt het graafschap opgeëist door de koning van Pruisen en aan hem toebedeeld.

Omdat het graafschap Lingen en de Nederlanden als het ware onder het zelfde bestuur stonden waren er geen handelsbelemmeringen en was vrij verkeer van mensen en goederen mogelijk. Om elkaar niet in de weg te zitten bij de handel verdeelden de dorpen in het graafschap onderling de gebieden in de Nederlanden waarmee ze handel dreven. Friesland werd toebedeeld aan Mettingen.

Een van die koopliedenfamilies was de familie Langemeyer

De Langenhof.

De familie Langemeyer was al sinds omstreeks 1530 erfpachter van de Langenhof in Mettingen.

Aan het einde van de achttiende eeuw is Gerhard Heinrich Langemeyer erfpachter van de Langenhof. Hij is getrouwd met Anna Catharina Maria ten Brink. Zij krijgen vier kinderen. Gerard Heinrich Langemeijer overlijdt in 1785. Zijn weduwe hertrouwt met Johann Heinrich Schulte Laggenbeck. Die krijgt dan als pachter de naam Langemeyer. In dit huwelijk worden tien kinderen geboren.

De Langenhof was evenals de Brenninkhof (familie Brenninkmeijer) een grote boerderij in Mettingen. De Langenhof was een soort van heerlijkheid eigendom van de Heren van Lingen. De Langenhof is in 2012 afgebroken en vervangen door een woonhuis.

Als Johann Heinrich Langemeyer, geb. Schulte Laggenbeck, in 1818 overlijdt regelen de beide jongste kinderen Henriëtte en Christiaan de zaken op de boerderij. Christiaan is de beoogde erfopvolger.

Echter als in 1828 de tweede zoon uit het eerste huwelijk Johannes Heinrich, één van de oprichters van de firma Gebrs. Langemeijer in Leeuwarden besluit te trouwen met de 25 jaar jongere Anna Lucia Hegge(r) en het recht van erfpachter opeist wordt hij de nieuwe erfpachter.

Dit zorgde voor de nodige ophef in de familie.

Christiaan krijgt een schadevergoeding van 1000 thaler en erft een stuk grond in de buurt van de Langenhof en sticht daar een herberg; „ zum Schwarzen Ross”.

Band met Friesland

Van de kinderen van Anna Catharina Maria ten Brink krijgen er zeven een band met Friesland.

De oudste twee uit het eerste huwelijk Johann Gerhardus en Johann Heinrich worden linnenkoopman in Leeuwarden.

Hoewel volgens het Westfaals erfrecht de Langenhof hem toekwam kiest Johann Gerhardus daar niet voor. De tweede zoon Johann Heinrich kiest er aanvankelijk evenmin voor.

Uit het tweede huwelijk:

Maria Theresia trouwt in 1802 met Berend Georg(Jürgen) Voss, erfpachter in Schikelde onder Mettingen. Berend Georg en zijn broer Hermann Heinrich trekken als kramers naar Friesland. In 1797 stichten ze met succes een kledingwinkel in Bolsward.

Anna Catharina Agatha trouwt met Johann Berend Brenninkmeijer(ca.1880-1825). koopman in Sneek. Een deel van haar kinderen blijft in Friesland. In het begin als kramers in manufacturen. Later hebben ze winkels in Leeuwarden. Onder andere Gebr. Brenninkmeijer aan de noordzijde van Nieuwestad tegenover de waag.

Friedrich Johann Gerard (Jan) komt ook als koopman naar Leeuwarden.

In 1816 trouwt hij met de weduwe Anna Gertrude Henrica Moormann. Daarmee komt een Kornbrennerei en Presshefe(gist)fabrik in zijn bezit en neemt hij de leiding daarvan over. De onderneming krijgt de naam Langemeyer en bestaat nog steeds.

Ericus Aegidius trouwt met Anna Catharina Theresia Straetmann. Hij wordt koopman in Recke. Hun zoon Heinrich Aegidius trekt 1848 in bij zijn familie op Nieuwestad 110; later bij zijn nicht Ursela Brenninkmeijer, dochter van Anna Catharina Agatha Langemeijer in Sneek. Ursela is getrouwd met Heinrich Cornelis Brenninkmeijer, marskramer. Ze wonen in de Groote Kerkstraat. Later aan Nieuwestad nz, bij de Tontjespijp. Aegidius trouwt in 1863 met Marianne Bernadina Antoinette ten Brink. Ze vestigen zich aan De Korenmarkt (nu:Voorstreek 217). In 1872 koopt Aegidius een huis van Clemens Käller in de Korfmakersstraat. Daar wonen ze tot 1882, als het gezin terug gaat naar Recke.

Heuerhaus (arbeiderswoning) van de Langenhof. Van de Langenhof overgeplaatst naar het Tüottenmuseum. Bij de Langenhof hoorden zeven Heuerhäuser. (foto: auteur)



de Langenhof

Firma Gebrs. Langemeijer.

Omstreeks 1800 komen (Johann) **Gerhardus Langemeyer** **en **Maria Anna Leydig** in Leeuwarden wonen. Ze komen beide van Mettingen. Gerhardus is koopman. In 1811 wordt hij vermeld in een notariële akte als: „koopman in linnen als zodanig gepatenteerd bij acte van patent afgegeven door de maire van Leeuwarden”. Hij heeft een zaak aan de Nieuwestad nz, nu nr.39.



Johann Gerhardus Langemeijer (1777-1448)



Anna Maria Leydig (1786-1828)

Op 8 juni 1812 richt Gerhard (Johann Gerhardus) en met zijn broer Henricus (Johann Heinrich) de firma Gebroeders Langemeijer op. De akte wordt opgemaakt door Tiede Bavius,

Keizerlijk Notaris, residerende binnen Leeuwarden, Departement Friesland. Het is de tijd van keizer Napoleon.

De beide geassocieerden zullen bevoegd zijn, om ieder afzonderlijk allerhande manufacturen te kopen en te verkopen, zonder uitzondering in gemeenschap van winst en verlies. Ieder der geassocieerden fourneert in de massale kas ene som van twee duizend een honderd francs. (De koers van de franc is ongeveer 0.475 gulden; 2100 franc is 1000 gulden).

Na verloop van tijd verlaat Henricus de firma. Hij gaat terug naar Mettingen en wordt erfpachter van de Langenhof.

De zaken ontwikkelen zich voorspoedig. In 1825 koopt Gerard (Gerhardus) voor f. 15.500,- van de familie Gorter: *een heeren – en koopmanshuizinge en intrek met afzonderlijke opgang, twee plaatsen en bleekveld, twee pakhuizen , stalling en wagenhuis met graanzolders cum annexis*. Gelegen aan de brede kant van de Nieuwestad, nr.E 12. Tegenwoordig nr. 110.

Er is veel, minstens 6 personen, inwonend personeel. Altijd allemaal Roomsch Katholiek. Het gehele complex loopt van de Nieuwestad tot aan het Ruiterskwartier.

In 1843 koopt hij ook het herenhuis nr. F 8 aan de Vleeschmarkt van notaris Andreas Lycklema van de voor f. 4705,-. Tegenwoordig noordzijde van de Nieuwestad. nr.39.



Nieuwestad nr.39

Johannes Gerhardus overlijdt, jaar oud op 1848 in huis Nieuwestad 110. Zijn vrouw Maria Anna Leydig is daar in 1828 al overleden, ongeveer 41 jaar oud..

In 1843 regelt Johannes Gerhardus met een testamentaire beschikking dat: „ *Mijne affaire in manufacturen na mijn overlijden zal blijven voortduren onder de zelfde firma en op de zelfden voet als de dezelfde tegenwoordig onder mijn directie bestaat*”.

Hij bepaalt dat de zaak zal worden voortgezet door zijn drie oudste zonen Martinus, Gerard en Felix. De jongste zoon Louis (Bernardus Lodewijkes) zal zodra hij 25 jaar is ook de zaak mee voortzetten. Martinus wordt aangewezen als chef. De waarde van de winkel wordt gesteld op f 20000,-, de waarde van de inventaris op f. 2000,-.

Na het overlijden van Johannes Gerhardus zetten de vier broers de zaak voort. Eveneens onder de naam Gebr. Langemeijer. **Martinus** en **Gerard** blijven ongehuwd en wonen in de zaak aan de Nieuwestad. **Felix** woont met zijn gezin in Vleesmarkt F 8. **Louis** woont met zijn gezin in de zaak aan het Ruiterskwartier.

Kort na het overlijden van zijn vader overlijdt Martinus in sept 1848. In dat jaar komt een neef Heinrich Aegidius Langemeyer als leerling in de zaak. Hij trekt in bij zijn oom Ger(h)ard(dus).



Gerard (Gerhardus Henricus Desiderius) Langemeijer
(1811-1897)

Felix trouwt in 1850 in Veendam met Maria Catharina Scholte, afkomstig van Winschoten. Hij overlijdt in 1886 in Leeuwarden. Ze krijgen zes kinderen.

De jongste firmant Louis (Bernardus Lodewijkus) trouwt in 1851 met Gúdúla Egbertina Tulleners, dochter van de goud- en zilversmid Hendrik Cornelis Tulleners. Louis en Gúdúla krijgen vier kinderen.

In 1852 wordt de zaak ingrijpend verbouwd en krijgt het pand het aanzicht zoals het tegenwoordig is.

In de wilsbeschikking van de vader is nog sprake van een affaire in manufacturen. De broers breiden de zaak uit met meubels, tapijten, gordijnen, behangsel en bedden.

In 1866 verschijnt de eerste advertentie in de Leeuwarder Courant. Er wordt frequent geadverteerd in die krant en er ontstaat een zaak van grote omvang.

Ook maatschappelijk laten de Langemeijers zich niet onbetuigd. Ze nemen plaats in het bestuur van de Kamer van Koophandel, de kerk, de armenzorg en de school

Op 12 mei 1881 wordt de firma ontbonden. Gerhardus Henricus Desiderius en Georg Felix stappen er uit. Bernardus Lodewijkus (Louis) is in 1879 overleden. De twee overige firmanten Hermanus Henricus Gerardus en Julius Maria Franciscus Antonius Fischer zoon en schoonzoon van Georg Felix, worden gerechtigd de zaak onder de zelfde naam voort te zetten.

Ze stoppen in 1897 met de manufacturenhandel en richten ze zich volledig op de meubelverkoop en woninginrichting.

In 1902 stopt Fischer er mee en verkopen de familie Fischer en Hermanus Henricus Gerardus Langemeijer na een uitverkoop de gebouwen.

Vroom en Dreesmann

Met het sluiten en verkopen van de winkel verdwijnen de Langemeijers uit Leeuwarden. Ze kiezen vaak voor een hoge opleiding en vestigen zich als jurist of arts elders in Nederland. De procureur-generaal van de Hoge Raad en hoogleraar Gerard Langemeijer (1903-1990) is één van hen. Hij is een kleinzoon van de vermoorde arts Egidius Silverius,

De gebouwen worden verkocht aan Wilhelmus Hermanus Vroom en Anton Caspar Rudolph Dreesmann en Caspar Anton Albert Tombrock. Tombrock is de baas over de winkel. Vroom en Dreesmann zijn beide getrouwd met een zuster van Casper Anton Albert Tombrock. Casper Tombrock had daarvoor een manufacturenzaak in Leeuwarden.

De verkoopprijs bedraagt fl 43.500.-.

De zaak wordt voortgezet onder de naam 'Magazijn de Zon', de naam waaronder Vroom en Dreesmann toen hun zaken voerden. In 1930 verlaten Vroom en Dreesmann Nieuwestad 110 en gaan naar de panden aan de Nieuwestad waar ze tot voor kort nog gevestigd waren. Tot 1892 was daar de Winkel van Sinkel.

Finale UITVERKOOP
 — — BIJ — —
GEBRS. LANGEMEIJER,
 begin **DONDERDAG 2 JANUARI 1902,**
 's morgens **9½ uur.**

Niet alleen **Seizoen-Artikelen**, maar ook alle **NIEUWE GOEDEREN**, welke voor levering 1902 besteld waren, moeten binnen 5 maanden uitverkocht zijn, daar het Huis dan in andere handen overgaat en de Affaire niet voortgezet wordt.

Meubels, Tapijten, Loopers, Gordijnstoffen, Vitrages, Tafelkleeden, Behangselpapier, Vloerzeilen, Linoleum, Bedden, Matrassen en Dekens, Bedspreien, Schermen enz.

Alles tegen spotprijzen.

advertentie in de Leeuwarder Courant

Magazijn „DE ZON”.
 32 Filialen in Nederland.
 UITGEBREIDSTE MAGAZIJNEN van
Manufacturen, Bedden, Dekens, Tapijten
 en aanverwante Artikelen.
VROOM & DREESMANN.
Te LEEUWARDEN: Nieuwestad 110, voorheen Magazijnen de Heeren **GEBRS. LANGEMEIJER.**
ONTVANGEN

de nieuwe **VOORJAARS-ARTIKELLEN**, zooals: groote keuze zwarte en couleerde JAPONSTOFFEN, VITRAGES, JAPONBONTJES, SATINETS, alle mogelijke soorten WITGOEDEREN. Groote sortering witte en couleerde ROKKEN in satinet, luster, moiré, linnen en katoen vanaf 79 ct. COSTUMROKKEN in verschillende soorten, nieuwste modellen, vanaf f 2,60. Onze nieuwe CORSETTEN munten dit jaar uit in prachtige tailles, soliede afwerking en extra voordeelige prijzen. Grootste sortering BOEZELAARS in alle soorten. Ruime keuze in alle gemaakte WITTE GOEDEREN, HEEREN FRONTS, DASSEN, MANCHETTEN enz. enz.

Bijzonder verzoeken wij uwe aandacht op onze extra groote afdeling van **BEDDEN, DEKENS, LEDIKANTEN**, alle soorten **SPRINGVEEREN MATRASSEN**, welke op maat geleverd worden voor twee personen à **f12.50**; tevens op onze groote sortering bekende soliede kwaliteiten **TAPIJTEN, KARPETTEN, LOOPERS, MATTEN, KLEEDJES, BEHANGSELPAPIEREN, GORDIJNSTOKKEN, KNOPPEN, ROEDEN, RINGEN** enz. enz. Volledige SLAAPKAMER-AMEUBLEMENTEN in Pitsch-Pine, Eiken en Noten. Alle soorten VEEREN-, KAPOK- en ZEEGRAS-BEDSTELLEN: alle soorten STROO-, ZEEWIER- en SPRINGVEER-MATRASSEN zijn steeds voorradig.

- - Overtuigt u van de ver beneden alle concurrentie zijnde prijzen. - - Uitsluitend à contant. - -

Aanbevelend,

VROOM. DREESMANN. TOMBROCK.



Nieuwestad 110 in 1907

(foto: collectie Philippe Hondelink)



Nieuwestad 110 in 2019 (foto: auteur)

De kinderen die niet in de zaak gaan:

Anna Maria Sophia trouwt in 1834 in Leeuwarden met Lambertus Bernardus Gerhardus Gescher, Medicinae Docter, geboren in Vreden, Pruisen. Ze wonen aan de Uniabuurt

Hen(de)ricus Sixtus trouwt in 1847 in Zaandam met Anna Maria Sophia Wubbe, geboren in Zaandam. Hij is koopman in Amsterdam.

Anna Margaretha Bernardina trouwt in 1846 met Wilhelm Mauritz Bredemeijer, geboren in Vreden Pruisen. Willem is aanvankelijk boekhouder bij Sinkel, later is hij koopman. Ze wonen in het pand aan de Nieuwestad 22, op de oostelijke hoek van de Oude Lombardsteeg. Het pand is eigendom van Antoon Sinkel (de winkel van Sinkel). Dit winkelcomplex tussen de Nieuwestad en het Ruiterskwartier werd in 1845 gebouwd in opdracht van de broers Hermann en Joseph Sinkel in Amsterdam. In het pand worden ook 40 bedienden ingeschreven.



Winkel van Sinkel 1900 (het hoge gebouw)ingang Ruiterskwartier (foto: coll. HCL)

Egidius Silverius vestigt zich in Amsterdam als Doctor in de geneeskunde en Doctor in de vroedkunde. Hij trouwt in 1853 in Leiden met Theodora Antoinette van Wensen, Egidius Silverius overlijdt 28 september 1880. Aanvankelijk wordt gedacht aan een ongeval. Twaalf jaar later blijkt dat hij om het leven is gebracht.

Een misdaad ontdekt. — Den 2den October 1880 is dr. Langemeijer in den Singel te Amsterdam te water geraakt. Op welke manier wist men toen niet te verklaren.

Ofschoon men op zijn angstgeschreeuw spoedig ter hulp ijde, haalde men slechts zijn lijk op.

Daar zijn horloge vermist was, meende men hier aan een misdaad te kunnen denken.

En het is een misdaad geweest. Te Dusseldorf overleed een man, die op zijn sterfbed voor een rechterlijk ambtenaar verklaard heeft, dr. L. te hebben beroofd en daarna te water te hebben geworpen.

Bericht in de Leeuwarder Courant van 8 November 1892

Marianna Josephina overlijdt, 15 jaar oud.



Egidius Silverius Langemeijer
(1822-1880)



Theodora Antoinette van Wensen
(1827-1901)

Gebr. Langemeijer & Stöcker.

De jongste zoon Christiaan uit het tweede huwelijk van Anna Catharina Maria ten Brink, Christiaan trouwt met Maria Anna Catharina Brenninkmeijer.

De zonen **Martin, Clemens en Leo** van Christiaan vestigen zich in Amsterdam. In 1874 richten zij met de familie Stöcker het bedrijf Gebr. Langemeijer & Stöcker op. Een zaak in furnituren, garens en dameskleding. Ze zijn succesvol en hebben zaken in Amsterdam, vier stuks, Hilversum, Haarlem, Arnhem, Utrecht, Schiedam, Delft en Den Haag. Ook bezitten ze eigen fabrieken en ateliers.

Na 1911 gaan de zaken onder twee namen verder. De zonen van Leo gaan verder met de vennootschap: Gebr. Langemeijer. De zonen van Martin en Clemens met de vennootschap Langemeijer en Stöcker.

In het midden van de vorige eeuw beginnen de zaken terug te lopen en verdwijnen de Langemeijer winkels uit het straatbeeld.



Martin Martin Langemeyer in „the wall of fame" in het Tüotenmuseum

Bronnen:

Internet:

www.dekrantvantoen.nl

www.wiewaswie.nl

www.tresoar.nl

www.hcl.nl (historisch centrum Leeuwarden)

www.thegenealogie-homepageofmaxschulte.nl

[picasaweb.google.com/ geschiedenis Langemeijer/album Monica Langemeijer](https://picasaweb.google.com/geschiedenisLangemeijer/albumMonicaLangemeijer)

Dr. Andreas Eijnck directeur Emsland Museum Lingen

Familie Mr. K.F.P.Langemeijer in Nederland en W.Langemeyer in Mettingen

Literatuur:

Mettingen im Wandel der Zeiten. Auteur Hubert Rickelmann

Vroom & Dreesman.Auteurs Philippe Hondelink en Richard Otto

Historische familiefoto's: collectie Mr.K.F.P.Langemeijer

**in Duitsland schrijven de Langemeijers hun naam als Langemeyer. In Nederland meestal als Langemeijer.